

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

12^e Jaargang.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1904

Gemengde Berichten.

De muntvondst te Oudwoude en het zwaardje van Arum.

De 2de afdeling van het twintigste deel van *de Vrije Fries* bevat zeer merkwaardige bijdragen, ook op numismatisch gebied.

Wij vermelden in de eerste plaats de uitvoerige beschrijving van 62 karolingische denariën door ons medelid, den heer S. WIGERSMA HZ. Deze munten zijn in augustus 1902 in een terp bij Oudwoude gevonden. Zie *Tijdschrift* 1903, blz. 60.

Ter verduidelijking van den tekst zijn een 24-tal der meest merkwaardige variëteiten op ééne plaat, in fraaie, door de firma H. KLEINMANN & Co. uitgevoerde lichtdrukken bijgevoegd. De vondst bestaat uit 28 denariën van keizer LODEWIJK DEN VROME, type met het vierzuilig tempeltje; 30 dito van keizer LOTHARIUS, met het omschrift: DORESTATVS MON; één denarius van KAREL DEN KALE te Orleans en een dito te Parijs geslagen; — deze laatste is tamelijk zeldzaam — eindelijk bevat de vondst nog één enkel exemplaar op naam van CARLUS REX FR met het omschrift: CHRISTIANA RELIGIO.

Onder de denariën van keizer LODEWIJK komen vele variëteiten voor; opmerkelijk is het echter, zegt de heer WIGERSMA, dat geen letterteekens of geheime stippen onder het tempeltje worden aangetroffen. De dertig exemplaren van keizer LOTHARIUS kenmerken zich door zeer verbasterde omschriften op de voorzijden. Geen enkel geeft den naam

des keizers korrekt en volledig weer. Misschien moet men hiervan uitzonderen een fragment van een denarius, waarop men H LOTA leest (n°. 59).

In de voorrede geeft de geachte schrijver eenige interessante beschouwingen omtrent de friesche terpen en de vindplaats der munten

Hoe talrijk ook de stempelverschillen onder keizer LODEWIJK's denariën zijn, zij kunnen geen licht geven omtrent de plaats van vervaardiging. Dit zouden slechts alleenstaande letters, geheime punten of andere teekens, onder het tempeltje geplaatst, kunnen doen. En juist deze ontbreken in de vondst. Vermoedelijk zal een groot aantal dezer stukken in Duurstede zijn geslagen. Het eenmaal zoo bekende munthuis was op het einde van LODEWIJK's regeering reeds in verval geraakt, welk verval onder keizer LOTHARIUS zijn hoogtepunt bereikte. De zeer vele barbaarsche omschriften op de denariën uit de vondst bewijzen dit ten volle. Zoo onnadenkend waren de stempelsnijders onder keizer LOTHARIUS aldaar, dat zij er dikwijls niet aan dachten, dat een stempel het omschrift omgekeerd wedergeeft, vandaar enkele exemplaren en retrograde. Zie n° 32-34.

Ontzachelijke hoeveelheden denariën met het omschrift: „CHRISTIANA RELIGIO” door LODEWIJK I en II geslagen, zijn eeuwen lang in omloop gebleven, evenals dit het geval is geweest met de romeinsche munten.

Veelal neemt men aan, dat zeer verbasterde denariën van dit type ook door latere vorsten zijn geslagen. De vondst van Oudwoude bewijst echter, dat reeds tijdens het leven van keizer LODEWIJK I deze denariën een zeer grooten graad van verbastering, vooral wat de omschriften betreft, hadden bereikt.

Volgens onze meening kan de vondst tusschen de jaren 840 en 850 aan den grond zijn toevertrouwd. Deze data vallen in de eerste regeeringsjaren van KAREL DEN KALE.

De munten van dezen vorst in de vondst aanwezig — slechts een tweetal mag men met zekerheid daaronder rangschikken — sluiten, wat type betreft, zoo zeer aan de munten zijner beide voorgangers aan, dat ze uit zijn eerste regeeringsjaren moeten dateeren.

KAREL's munten met het omschrift „GRATIA - DI - REX”, zijn dan ook veel later geslagen

Opmerkelijk is het, dat in Friesland zoo zelden munten van PEPIJN DEN KORTE en KAREL DEN GROOTE worden gevonden. In dit opzicht is het klassieke strand van Domburg veel rijker; ook dit jaar zijn daar weer twee *Piepie's*, zooals de boeren die muntjes betitelen, uit de zwarte derrie te voorschijn gekomen.

Een kort résumé der vondst in de fransche taal aan het einde van het artikel stelt ook de numismaten, die het nederlandsch niet verstaan, in de gelegenheid er kennis mede te maken.

Even merkwaardig is, wat Mr. P. C. J. A. BOELES ons mededeelt, naar aanleiding van een onlangs uitgekomen nieuwe lezing van de runen, die het bekende zwaardje van Arum versieren; ook wordt de beroemde gouden Hadamunt weer op het tapijt gebracht.

Wat vroeger door den heer BOELES omtrent het zwaardje is medegedeeld, komt in het kort hierop neer:

Miniatuur zwaardje van taxushout, gediend hebbende tot symbolisch gebruik, vermoedelijk van angelsaksischen of frieschen oorsprong, doch zeer waarschijnlijk in Friesland vervaardigd. Het bevat zeven runen, waarvan de drie eerste door een verticale lijn van stippen van de vier laatste zijn gescheiden, en door Mr. BOELES als „*edaeboda*” worden gelezen.

De aanleiding, dat de heer BOELES op dit merkwaardige voorwerp terugkomt, is een nieuwe bespreking er van door Dr. THEOD. SIEBS, hoogleeraar te Breslau, in den tweeden druk zijner *Gesichte der Friesischen Literatur*.

Prof. SIEBS is het in de meeste punten met den geleerden frieschen oudheidkundige eens, slechts in het lezen der runen verschillen hunne meeningen.

Waar de heer BOELES „*edaeboda*” leest en misschien in de laatste vier letters het friesche *boda* = *bode*, meent te herkennen, wil Prof. SIEBS er „*edaebodp*” in zien. *Bodp* moet, om als woord eenige beteekenis te hebben, tot *bodping* = *bodthing* worden aangevuld.

Het komt echter den heer BOELES — en wij zijn het volkomen met den geachten frieschen oudheidkundige eens — geheel onbegrijpelijk voor, hoe de duitsche geleerde de slotrune zóó verkeerd heeft kunnen lezen. Een duidelijk uitgevoerde fotografische afbeelding van dat deel van het zwaardje, waarop de runen zijn gesneden, toont onwedsprekelijk aan, dat de lezing van den heer BOELES hier de ware is.

Omtrent de vindplaats van het merkwaardige zwaardje krijgen we eenige nauwkeurige opgaven. Wij weten thans daaruit, dat het in zwarte terpaarde bij de Grauwe Kat onder Arum, 15 voet onder de kruin der terp door schipper WIEGER SIJTSMA is gevonden.

Ook over de unieke hada-munt, eveneens met runen versierd, geeft de heer BOELES op nieuw eenige interessante bladzijden te lezen, terwijl ook deze munt uitstekend in plaat is weergegeven. Het is thans uitgemaakt, dat er „*hada*” en niet „*hama*” staat.

Overigens is de kwestie, of dit zeldzame gouden stuk door de Friezen of door de Angelsaksers is vervaardigd, niet tot verdere oplossing gekomen.

M. D. M.

Muntvondst te Loosdrecht.

In September 1903 werd op het oude voorplein van het Huis Sypesteyn te Nieuw-Loosdrecht een aarden kannetje opgedolven, inhoudende 23 stuks zilveren munten.

De verzameling bestaat uit *dubbele stuivers* van *Brabant*, geslagen door KAREL DEN STOUTEN, MARIA en FILIPS DEN SCHOONEN;

halve stuivers en *zilveren realen* van KAREL V;

dubbele stuivers van *Vlaanderen*, ten name van FILIPS DEN SCHOONEN;

een *dubbel vuurijzer* van *Vlaanderen*, anno 1475;

schwertgroschen van FREDERIK, JOHAN en GEORGE van *Saksen*, tusschen 1500 en 1507.

De munten zijn begraven in het eerste vierdedeel der 16de eeuw.

Later hopen wij in de gelegenheid te zijn eene uitvoeriger beschrijving te geven.

(Volgens mededeeling van Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN, te 's-Gravenhage.) J. E. TER GOUW.

Aanvulling op DIRKS 1813—1863.

Vz. Een grafmonument, vertoonende een tegen een urn rustende zeis op voetstuk, onder een treurwilg. Daaronder: 5605—1844

Kz. Opschrift:

TER GEDACHTENIS
GEWYD AAN ONZE GELIEFDE
OVERLEDENE OUDERS,
HYMAN MORDECHAI HYMANS,
GEBOREN TE STICHS VEENENDAAL
10 NOVEMBER 1772,
ALDAAR OVERLEDEN 17 OCT^R 1844.
ANTJE NATANS, GEBOREN
TE LEYDEN 4 AUGUSTUS 1781
TE STICHS VEENENDAAL
OVERLEDEN 25 OCT^R 1836.

Zilver, geslagen, 55 m.M.

Medegedeeld door Mr. E. H. HYMANS te Tiel.

Flabbe.

Met dezen naam bestempelde men in het laatst der zestiende en den aanvang der zeventiende eeuw breede, dunne munten van geringe waarde, meer in 't bijzonder de vierstuiversstukken der stad Groningen, die men afgebeeld vindt op plaat 186, n°. 2 en 3 van VERKADE.

't Was oorspronkelijk eene volksbenaming, maar ging in den taalschat der wetten en verordeningen over, blijkens de Muntwet van 21 Maart 1606, alwaar men leest in art. 21:

Die dubbele Groeninger Flabben tot viij st., die enckele Flabben tot iij st.

Ook in Overijsel was het woord niet onbekend; de breede munten met de beelden van S. Lebuïnus, S. Michaël of S. Nicolaas, in 1561 geslagen door het verbond der „Drie Steden”, droegen den naam van *dubbele Flabben*. (Afgebeeld v. D. CHIJS, pl. VII en VIII.)

Waaruit heeft het woord zijn oorsprong genomen?

Wij kennen heden ten dage nog een *flap* of *flap*, nl. in de minder gekuischte volkstaal: „een flap om de ooren”, een oorvijs, toegediend met de breede, platte hand. Reeds KILIAAN vermeldt dit woord *flabbe*, = vulnus in faciem incussum, et alapa, colaphus, dus evenzeer: oorvijs, muilpeer, „oplawaaijer”. Nog een ander *flabbe* geeft hij met de beteekenis van muscarium, d. i. vliegenwaaier, dus alweer een breed, vlak voorwerp. Eindelijk kennen wij ook het *flab* of eendekroos: de breede groene „plakkaten”, die in de slooten drijven.

Aan het begrip van *breed*, *plat* en *dun* heeft ook de munt haar naam te danken.

De *dubbele Groninger flabben*, boven genoemd, vertoonden het beeld van Sint Maarten in bisschoppelijk gewaad en heetten daarom *Langrok*.

J. E. TER GOUW.

Napoleon I; vervaardiger van valsche munten.

In de *Antiquitäten-Zeitung* van 7 Oktober 1903, wordt eene mededeeling gedaan, die zeker aan weinige onzer leden bekend zal zijn, namelijk dat de groote Keizer NAPOLEON, dikwijls valsch geld heeft doen vervaardigen.

Een zijner tijdgenooten, de baron EUGEN DE DITROLLES, vertelt in zijne *Gedenkschriften*, dat NAPOLEON, vóór het te velde trekken naar een te onderwerpen rijk, van dat land valsch geld liet slaan, en dit gebruikte om zijne soldaten te betalen, zoodra hij daar als overwinnaar was opgetreden. Zoo zou hij valsche *Friedrichs d'or* hebben doen slaan, die in innerlijke waarde veel met de origineele verschilden. Maar het was vooral in papierenwaarde, dat de vervalschingen bestonden. Nagemaakte *Weener banknoten*, *Pruisische staatsobligatiën* en *Russische papieren roebels* werden in de respektieve landen door NAPOLEON in grooten getale verspreid.

Om aan het papier den schijn van een langdurig gebruik te geven, moesten politiebeamten het met handschoenen wrijven en gebruikten daarbij het vet van paardekammen of iets dergelijks.

Een dezer beamten, PINGRENON genaamd, vertelde aan baron DE DITROLLES, tijdens diens gevangenschap in 1815, dat hij herhaalde malen zes frank per dag verdiend had met het aldus vuil maken van nieuw papieren geld.

M. D. M.

De oudste munt.

Naar aanleiding van het uit de *Antiquitäten-Zeitung* van 22 Juli 1903 vertaalde berichtje omtrent de oudst bekende munt (aflevering IV, 1903, blz. 325), zond de heer J. E. TER GOUW mij een exemplaar der 4de aflevering, 1 Januari 1898, van den 2^{den} jaargang van *La Gazette*

Numismatique, bevattende een artikel van zijne hand, getiteld: *De la haute antiquité du métal monnayé*. Daaraan ontleenen wij, dat volgens STEPHANIK'S *Catalogus der verzameling van het Kon. Ned. Oudheidkundig Genootschap* (1897), de Chineesche keizer FOEH-LI in 2952 v. C. reeds munt liet slaan, dat er munten zonder opschrift bestaan van (de periode?) T'AI-HAO (2852—2738 v. C.), dat in de verzameling van het Bataviaansch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, een munt van de periode SHIN-NUNG (2737—2697 v. C.) met opschriften wordt gevonden en dat volgens Dr. EERDMANS, (*de Gids*, Febr. 1897, blz. 325), zoowel onder NEBUKADNESAR II, als onder de eerste dynastie (2300 v. C.) in Babylon reeds gemunt geld (caspou canictou) zou zijn geslagen.

Z.

Veranderde Stempels.

(Vervolg van blz. 320, Jaargang 1903).

Dertigstuiversstuk van Zutfen, anno 1688, veranderd in 1689 (Collectie Jhr. P. O. H. GEVAERTS VAN SIMONSHAVEN, verkocht Juni 1903).

Ducaton van Kampen, 1669, veranderd in 1680, toen de nieuwe slag reeds overal gevolgd werd. (Dezelfde verzameling).

Rijksdaalder van West-Friesland met den halven man van 1611, veranderd in 1612. (Mijne verzameling).

Rijksdaalder van Utrecht, 1664, veranderd in 1669. Tusschen 1664 en 1669 zijn hoogstwaarschijnlijk geene rijksdaalders geslagen, zie Cat. Muntcollege II, blz. 100. (Mijne verzameling).

J. E. TER GOUW.

De Hilversumsche Inhoudigingspenning.

werd *niet* zooals ik op blz. 329 van aflevering IV, 1903 mededeelde, aan de schoolkinderen uitgereikt, doch, volgens mededeeling van den heer J. E. TER GOUW, tijdens den optocht te Hilversum verspreid.

De feesten bestonden in traktatie der schoolkinderen en uitreiking van den herinneringspenning van BEGEER (*Inhoudigingspenningen* 1898, n°. 31 e. v., zie blz. 44), op 30 Augustus 1898.

Taptoe en reveille, aubade, (*Kroningslied*, woorden van den heer TER GOUW), godsdienstoefening, parade der schutterij, allegorische optocht, (3de afdeling, n°. 11: werklieden der boekbinderij en linieerderij „De Blauwe Werelt”, directeur A. VAN HOOFT), planten van een gedenkboom, avondconcert en illuminatie op 31 Aug. 1898.

Volksspelen, avondconcert, illuminatie, fakkeloptocht naar de Schuttersheide en vuurwerk aldaar, op 1 Sept. 1898.

Z.

Munt-verzen.

Naar aanleiding van het artikel van Mej. DE MAN over „Kinderprenten met afbeeldingen van munten”, waarin gesproken wordt over het Vijftigstuiversstuk of Koningsstuk van LODEWIJK NAPOLEON, wensch ik een gedicht meê te deelen, dat zich in mijn verzameling bevindt. Het is gedrukt op een velletje papier klein postformaat, zonder jaartal, maar 't dagteekent blijkbaar van 1810. Bovenaan leest men:

„A l'occasion de la refonte de la monnaie Neerlandaise, (entr'autres des pièces de f 2.50)”. 1)

Nu volgt eene afbeelding, in koper gesneden, van het 50-stuiversstuk van 1808 (VERKADE 192, 5), en verder:

„On a composé ces lignes :

1) Uit dit „f 2 50” zou men geneigd zijn af te leiden, dat het vers dagteekent op zijn vroegst van 1816.

Le plus juste des rois vient d'abdiquer son trône,
 O peuple de Hollande! Unissons nos regrets!
 Uniquement touché du bien de ses sujets,
 Il ne compte pour rien l'éclat de la couronne,
 S'il ne peut l'illustrer par de constants bienfaits.

Nous l'avons vu, ce roi, comme un Dieu tutélaire
 Au désastre de Leide, aux ravages des flots,
 Parcourir les débris, soulager la misère,
 On l'entendit enfin nous adresser ces mots:
 „Le peuple hollandais vivra dans ma pensée,
 Et mon dernier soupir sera pour son bonheur.”
 O, bon roi! la mémoire, à jamais retracée,
 Ne s'effacera au fond de notre coeur.”

Op de keerzijde van het blaadje: ACROSTICHE.

J. E. TER GOUW.

*Verlag aangaande het Museum van Oudheden
 van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap
 van Kunsten en Wetenschappen over 1902/3.*

Van ons medelid Dr. G. A. HULSEBOS ontvingen we bovengemeld verslag omtrent de aan zijne zorgen toevertrouwde verzameling.

Behalve van enkele moderne penningen, waaronder de zeldzame en bijzonder fraaie op het 50-jarig huwelijk van J. A. G. baron DE VOS VAN STEENWIJK en A. M. F. baronesse VAN AERSSSEN BEYEREN en romeinsche munten, mocht de aanwinst geboekstaafd worden van een exemplaar van de oudste gouden bisschoppelijke munt n.m. een gouden schild van FLORIS VAN WEVELINCKHOVEN, 1379 - 1393 (V D. CHUJS, *Utrecht*, Pl. XII n°. 1).

Ten slotte wordt mededeeling gedaan van onderzoekingen omtrent gehalte en samenstelling van sommige enkele en dubbele stuivers van Utrecht en van romeinsche bronzen munten.

Z.

Valkenberg of Valkenburg?

Naar aanleiding van de destijds door de K. v. R. ontvangen cirkulaire van den burgemeester van Valkenberg, nam ik in mijne *Beschrijving der Nederlandsche penningen* 1863/98, bij n°. 649 a (af. IV 1903 blz. 286), daaruit een en ander over, tevens ter toelichting van het verschil in spelling: Valkenberg aan het hoofd en Valkenburg op den penning.

Ons medelid TH. DORREN zond mij een overdruk van een opstel door hem voorgedragen op de algemeene vergadering van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap in Limburg den 27sten Juli 1902 en opgenomen in het *Faarboek* van het genootschap, waarin hij een lans breekt voor de spelling: Valkenburg. De vreemde en uiteenlopende wijze, waarop de Franschen plaatsnamen vertalen bewijst niets voor de hollandsche spelling. De zegels bewijzen al evenmin iets; vertoonen die, welke de burgemeester aanhaalt een rots, andere (o. a. een van 1285) hebben een burcht; ze komen evenveel of beter evenweinig voor met den burcht als met de rots, terwijl het aloude wapen den rooden dubbelstaartigen leeuw uit het huis van Limburg voert Tusschen 1145 en 1390 vindt de schrijver in den *Codex Diplomaticus Valkenburgensis* van ERNST 56 maal in de titels der stukken Falkenburg-burg-borc of bourg en slechts driemaal Valkenberg; uit tal van geschriften uit de 13^e - 17 eeuw toont hij aan dat Valkenberg hoogst zelden en dan nog meest door gelijkheid van klank met Heinsberg wordt geschreven — de heeren van Valkenburg waren tevens heeren van Heinsberg, welke naam als oudste bezitting voorafging in de titelatuur en zodoende wel tot de schrijfwijze Valkenberg leidde.

In een begeleidend schrijven roept de heer DORREN de munten als hulptroupen in het strijdperk b.v. de sterling van JAN I met VALKEBOR, VAN DER CHIJS blz. 214, pl. XX, de munt van WALRAMUS DE VALKENBORCH, *Revue belge* 1854

p. 79, ze pleiten voor zijne meening; zoo werd de plaats als Valkenburg in 1644 bij de zeven provinciën ingelijfd. Tevens wijst de heer DORREN op een onjuistheid in de circulaire, waarin van GOSUINUS - GOZURNUS is gemaakt.

Z.

In de *Archéologo Português* beschrijft JULIUS MEILI te Zurich, de bekende auteur van „*das Brasilianische Geldwesen*” eene merkwaardige wijze van handelen om de waarde van muntstukken te verhoogen, welke in Brazilië en de eilanden van Midden-Amerika werd toegepast, hoofdzakelijk ten opzichte van de te Rio de Janeiro in de 2^e helft der 18^e eeuw geslagen munten met het borstbeeld en het wapen van den koning van Portugal. Door het gat in het midden der zilveren munten dreef men een gouden stift, welke daarna aan weerszijden platgeslagen en met een klop voorzien werd. De ter aangewezen plaats tevens afgebeelde munten moeten thans buitengewoon zeldzaam zijn.

Antiquitäten-Zeitung, 29 Juli 1903.

De Fransche Munt in 1902.

Aan het zoo juist verschenen Rapport au Ministre des Finances van den Directeur de l'Administration des Monnaies et Médailles, wordt het volgende ontleend:

In 1902 zijn aan de Munt te Parijs niet minder dan 126.7 millioen muntstukken geslagen, met eene nominale waarde van 97.1 millioen francs, een aantal, grooter dan ooit te voren werd bereikt. Hiervan is gemunt voor Frankrijk: in goud voor bijna 48.9 millioen francs, in zilver voor bijna 11.9 millioen francs, in brons voor 800.000 francs. Voor de Fransche koloniën, behalve 1200 francs in goud, ruim 4.7 millioen francs zilver en ruim 65,000 francs aan brons.

Voor andere rijken, die vooral te Brussel en te Parijs

gaarne laten werken, zijn nu ten behoeve van Bolivië, Brazilië Bulgarije en Marokko niet minder dan 76.6 miljoen stuks geslagen in zilver, brons en nikkel, waarvan alleen 60 miljoen bronzen stukken voor Bulgarije.

Voor den aanmaak van de Fransche zilveren specie zijn, in overeenstemming met de Conventie van 29 October 1897 tusschen de landen der Latijnsche Unie, zilveren munten gebruikt en wel ingetrokken 50 centimesstukken (waarvan de jaargangen 1864 tot '69 zijn opgeruimd) en verder 5-francstukken. De vermunting der laatste brengt, wegens het lager gehalte der nieuwe munten, nog goed 5 pCt. voordeel mede. Geen zilverbaren zijn tot dit doel verwerkt.

Het nieuwe nikkelen stuk van 25 centimes (7 gram gewicht, middellijn 24 mM., gemodelleerd door Patey), waarvan nu onlangs de circulatie is begonnen, dient om den grooten afstand tusschen het 10 en 50 centimestuk te verminderen. Het tusschenliggende zilveren 20 centimestuk is na 1869 niet meer geslagen; het was wegens zijn kleine afmetingen, 16 mM. middellijn, niet geliefd (ons dubbeltje is nog 1 mM. kleiner). Het nieuwe stuk wordt geslagen van technisch zuiver nikkel (gehalte boven 98 pCt.) en niet van muntnikkel (75 pCt. koper en 25 pCt. nikkel), waarvan de meeste zoogenaamd nikkelen munten zijn vervaardigd. De innerlijke waarde is daardoor iets hooger, de kleur iets, hoewel zeer weinig, anders, terwijl men meent dat de hardheid van zuiver nikkel een weinig grooter en dus de slijting nog geringer dan die van muntnikkel zal zijn. Ook in Oostenrijk-Hongarije, Italië en voor een enkel stuk (20 Rappen) heeft men ook in Zwitserland aan nikkel-zilver de voorkeur gegeven.

De vervaardiging van medailles, „cet art essentiellement français”, en de verkoop daarvan neemt steeds grooter afmetingen aan. De opbrengst bereikte in het afgelopen jaar het hooge bedrag van 1,6 miljoen francs. Ook nu werd wederom aan een drietal kunstenaars het ontwerpen

van nieuwe medailles of plaquettes opgedragen, die als eigendom van de Munt de verzameling hebben vermeerderd, waarvan de afslagen publiek verkrijgbaar worden gesteld.

Talrijke bijlagen betreffende statistiek van het muntwezen, productie en verbruik van edele metalen, alsmede overzichten over de muntstelsels van de meeste andere landen vergezelen, als gewoonlijk het jaarverslag.

N. Rott. Ct. 28 October 1903.

Te Lissabon is een werkplaats van valsche munters ontdekt . . . in de gevangenis! Een daar opgesloten valsche munter was er in geslaagd, met behulp van vrienden het noodige materiaal en werktuigen te verzamelen. Hij zou weldra in vrijheid zijn gesteld en zou dan de stukken in omloop hebben kunnen brengen. *Avondpost.*

Te Rome is de eerste aflevering verschenen van een nieuw geïllustreerd tijdschrift: *Battaglie di archeologica*, onder directie van M. PICCIONE. Het heeft voornamelijk ten doel de tegenwoordige hoogte der archeologische wetenschap dienstbaar te maken aan allen, die er belang bij hebben, echte van vervalschte oudheden te leeren onderscheiden; vervolgens de italiaansche oudheidkundigen zelfstandiger te maken in hunne uitspraken; eindelijk strijd te voeren tegen de hedendaagsche muntvervalschers.

Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.

Revue belge de numismatique, 1903, 4e livr.

FORRER, L. Les signatures de graveurs sur les médailles grecques. — VANDEN BROECK, E., Numismatique bruxelloise. Recherches sur les jetons des receveurs de Bruxelles de la famille MENNEN, frappés aux 14e et 15e siècles. — VISART DE BOCARMÉ, A., Les jetons de la Prévôte de ST. DONATIEN à Bruges. — Mélanges.
